

Preparation and Evaluation of Polymer Aerogel Adsorbents Based on Polyacrylonitrile Fibers to Remove Oil Contaminants from Seawater

Yousef Janghamsari, Mohamadreza Kafi, Ebrahim Nematei Lay*, and Mohsen Ashjari

Department of Chemical Engineering, Faculty of Engineering, University of Kashan,
Postal Code 8731753153, Kashan,, Iran

Received: 30 September 2020, accepted: 29 August 2021

ABSTRACT

Hypothesis: Spills of oil and its products into the open-waters of the world and the creation of oil slicks have become a global concern due to severe environmental and economic problems. Therefore, achieving an effective technology in cleaning up spilled oil is very important for environmental protection. One of the effective methods in separating oil stains is the use of adsorbents based on nanocomposite aerogels. The current study was carried out on the preparation of polyacrylonitrile aerogels for oil adsorption and separation of water from oil effluents, to improve the mechanical properties of aerogels due to the presence of polyacrylonitrile fibers in the aerogel structure, while extending the study on the effect of various parameters on morphology, and the porosity and percentage of aerogel oil adsorption.

Methods: Aerogels were characterized by conventional methods such as Fourier transform infrared spectroscopy (FTIR), scanning electron microscopy (SEM), optical microscopy (OM), BET, thermogravimetric analysis (TGA) and their density and adsorption rate were measured. Parameters such as fiber percentage, fiber length, and poly(vinyl alcohol) (PVA) percentage are effective on the adsorption rate, however the percentage of PVA is the most effective parameter on the adsorption rate.

Findings: The results showed that a chemical bond was formed between fibers and poly(vinyl alcohol) (PVA) and a network structure was obtained. Optimal conditions were determined as 3% by weight of polyacrylonitrile fibers, 5 mm length of polyacrylonitrile fibers and 1% by weight of PVA, in which the adsorbent was able to absorb about 1294% of oil. In addition, the specific surface area of the optimal sample was determined at 100.35 m²/g, which indicated that the prepared adsorbent could be suitable for oil adsorption.

Keywords:

aerogel,
polyacrylonitrile,
fibers,
poly(vinyl alcohol),
oil adsorbent

(*To whom correspondence should be addressed.

E-mail: enemati@kashanu.ac.ir

Please cite this article using:

Janghamsari Y., Kafi M., Nematei Lay E., and Ashjari M., Preparation and Evaluation of Polymer Aerogel Adsorbents Based on Polyacrylonitrile Fibers to Remove Oil Contaminants from Seawater, *Iran. J. Polym. Sci. Technol. (Persian)*, **34**, 299-311, 2021.

تهیه و ارزیابی جاذب‌های ابروژلی پلیمری بر پایه الیاف پلی‌آکریلونیتریل برای حذف آلاینده‌های نفتی از آب دریا

یوسف جان‌قمری، محمدرضا کافی، ابراهیم نعمتی لای*، محسن اشجاری

کاشان، دانشگاه کاشان، دانشکده مهندسی، گروه مهندسی شیمی، کد پستی ۸۷۳۱۷۵۳۱۵۳

دریافت: ۱۳۹۹/۷/۹، پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۷

چکیده

فرضیه: نشت نفت و فرآورده‌های آن به آب‌های آزاد دنیا و ایجاد لکه‌های نفتی، به دلیل ایجاد مشکلات و خسارات شدید زیست‌محیطی و اقتصادی به نگرانی جهانی تبدیل شده است. از این رو، دستیابی به فناوری مؤثر در پاک‌سازی نفت نشت‌یافته برای محافظت از محیط‌زیست اهمیت زیادی دارد. یکی از روش‌های مؤثر برای جداسازی لکه‌های نفتی، استفاده از جاذب‌های بر پایه ابروژل‌های نانوکامپوزیتی است. پژوهش حاضر برای تهیه ابروژل پلی‌آکریلونیتریل به منظور جذب و جداسازی آب از پساب نفتی، بهبود خواص مکانیکی ابروژل تهیه شده به واسطه وجود الیاف پلی‌آکریلونیتریل در ساختار آن و بررسی اثر عوامل مختلف بر شکل‌شناسی، تخلخل و درصد جذب نفت در ابروژل انجام شد.

روش‌ها: ابروژل‌ها با روش‌های متداولی نظیر طیف‌سنجی زیرقرمز تبدیل فوریه (FTIR)، میکروسکوپی الکترونی پویشی (SEM)، میکروسکوپی نوری (OM)، تعیین سطح ویژه (BET) و گرماوزن‌سنجی (TGA) شناسایی شدند و چگالی و درصد جذب آن‌ها اندازه‌گیری شد. اثر عامل‌هایی نظیر درصد و طول الیاف و درصد پلی‌وینیل‌الکل (PVA) بر مقدار جذب نفت بررسی شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، میان الیاف و PVA پیوند شیمیایی برقرار شده و ساختاری شبکه‌ای به وجود آمده است. همچنین مشخص شد، درصد PVA مؤثرترین عامل بر مقدار جذب است. شرایط بهینه شامل ۳٪ وزنی الیاف پلی‌آکریلونیتریل، ۵ mm طول الیاف پلی‌آکریلونیتریل و ۱٪ وزنی PVA تعیین شد که در این شرایط جاذب ساخته شده قابلیت جذب حدود ۱۲۹۴٪ نفت را نشان داد. افزون بر این، سطح ویژه نمونه بهینه، $100/35 \text{ m}^2/\text{g}$ مشخص شد که حاکی از مناسب بودن جاذب ساخته شده برای جذب نفت است.

واژه‌های کلیدی

ابروژل،
پلی‌آکریلونیتریل،
الیاف،
پلی‌وینیل‌الکل،
جاذب نفت

* مسئول مکاتبات، پیام‌نگار:

enemati@kashanu.ac.ir

مقدمه

هیدروکربن منبع اصلی انرژی است که بیشترین انرژی مصرف‌شده در جهان را به خود اختصاص می‌دهد [۱]. نفت خام یکی از مهم‌ترین سیال‌های هیدروکربنی برای تولید انرژی در دنیای مدرن است و به‌عنوان ماده اولیه در بسیاری از صنایع مانند پتروشیمی‌ها و در سوخت‌ها و پلیمرها استفاده می‌شود. در جهان، استفاده از نفت و مشتقات آن تقریباً به ۱۰۰ میلیون تن در سال افزایش یافته است. چنین تولید گسترده نفت و مشاغل مرتبط با آن در پهنه آبی، می‌تواند مقدار زیادی از آب آلوده به نفت را بر جای گذارد [۲،۳].

نشت‌های نفتی طی استخراج، فراوری و انتقال آن اجتناب‌ناپذیر است و می‌تواند به آلودگی‌هایی در خاک و آب دریا منجر شود. همچنین، ضررهای مالی ناشی از نشت نفت به شرکت‌های نفتی هنگفت بوده و این منبع انرژی در سراسر جهان، تجدیدنپذیر و محدود است [۱،۴]. از این‌رو، فناوری مؤثر برای پاک‌سازی نفت نشت‌یافته به‌منظور محافظت از محیط‌زیست اهمیت زیادی دارد. این فناوری همچنین باید بر لزوم احیای نفت به‌واسطه جداکردن مخلوط نفت و آب برای تأمین نیازهای اقتصادی مورد تأکید قرار گیرد. بدین دلیل، مطالعه جداسازی آب و نفت در پژوهش‌های زیادی مورد توجه قرار گرفته است و به‌عنوان یکی از زمینه‌های مهم به‌سرعت در حال رشد، برای پژوهش و جامعه صنعتی برای حل مشکل نشت نفت و مسائل مربوط به بازیافت منابع شده است [۵].

راه‌حل‌های متعددی برای حل مشکل نشت نفت پیشنهاد شده است که شامل استفاده از میکروارگانیزم‌ها (برای تجزیه نفت)، ابزارهای مکانیکی، پمپ‌ها، جداکننده‌های مکانیکی، جاذب‌های جامد برای حذف نفت از آب از راه جذب و استفاده از پخش‌کننده‌های شیمیایی مانند مواد سطح‌فعال هستند. در سال‌های اخیر، تمایل به پیدایش راه‌حل‌های مناسب برای پاک‌سازی آلودگی‌های نفتی با استفاده از نانومواد رشد جهانی شایان توجهی داشته است [۴]. موادی که نفت را جذب می‌کنند، به‌دلیل امکان جمع‌آوری و خارج‌کردن کامل نفت از محل نشت، مورد توجه ویژه هستند. گاهی این مواد بازیافت‌پذیرند. برخی از خواص لازم برای مواد جاذب مناسب عبارت از ظرفیت و مقدار جذب زیاد و آب‌گریزی است. تاکنون چند ماده جاذب تولید شده‌اند، مانند پودرهای معدنی خاک‌رس، آهک و سیلیکا، هیدروکربن و پلاستیک‌ها، مواد پایه سلولوزی و الاستومرها که این خاصیت‌ها را نشان می‌دهند. همه این مواد متخلخل هستند و قابلیت جذب نفت را در آب شور دارند. موادی که بسیاری از این خواص را برای جذب نشان می‌دهند، ابروزل‌ها هستند. ابروزل‌ها، اکسیدهای فلزی جامد با ساختارهای اسفنجی از نوع سلول باز هستند که امکان

نفوذ ترکیبات با اندازه‌های مختلف را به داخل جامد می‌دهند و استفاده از روش‌های سل-ژل و به‌دنبال آن روش‌های خشک‌کردن سنتز می‌شوند و مساحت سطح و تخلخل بسیار زیادی دارند. اصلاح سطح ابروزل با مواد شیمیایی می‌تواند سبب ایجاد خواصی نظیر آب‌گریزی شود که در جداسازی مواد آلی مثل نفت از مخلوط آلی و آب به‌کار گرفته می‌شود [۶].

ابروزل‌ها به‌دلیل ویژگی‌های منحصر به‌فردی همچون چگالی بسیار کم ($0.03-0.05 \text{ g/cm}^3$)، سطح ویژه ($2000-5000 \text{ m}^2/\text{g}$) و نیز مقدار تخلخل بسیار زیاد (۹۰-۹۹٪) که می‌تواند با شکل‌شناسی و اندازه‌های مختلف ساخته شوند، برای استفاده در کاربردهای مختلف بسیار مناسب هستند. از جمله کاربردهای ابروزل می‌توان به‌عنوان عایق گرمایی در بخش‌های مختلف ساختمان و نیز در صنایع هوافضا، زیست‌پزشکی و دارویی، وسایل ذخیره انرژی، قالب‌های ریخته‌گری فلزی و جذب سطحی و پاک‌سازی محیط‌زیست اشاره کرد [۷]. از ویژگی‌های نانومواد مانند ابروزل‌ها مقاوم‌بودن، انعطاف‌پذیری بسیار و تحمل زیاد در چرخه بازیابی و استفاده دوباره بدون اثر بر ویژگی‌های آن‌هاست. این ویژگی‌ها برای بازیافت نفت و نیز بازیابی و استفاده دوباره از مواد بسیار مفید است [۴]. همچنین، ویژگی دیگری که ابروزل‌ها را از سایر جاذب‌ها متمایز می‌کند، این است که چنین موادی قابلیت جذب ترکیبات آلی را تا حدود صد برابر وزن خود دارند [۸]. در جاذب بر پایه ابروزل نانوکامپوزیت، ذرات نفت در خلل و فرج جاذب جای می‌گیرند و هیچ نوع پیوند شیمیایی میان نفت و جاذب به‌وجود نمی‌آید و فقط نیروهای واندروالسی، نفت را میان رشته‌های پلیمر نگه می‌دارد [۹].

پلی‌وینیل‌الکل (PVA) پلیمری ارزان‌قیمت با خواص مطلوبی مانند حل‌پذیری در آب، زیست‌سازگاری و زیست‌تخریب‌پذیری است و خواص مکانیکی مطلوبی نیز نشان می‌دهد [۸،۱۰]. PVA از پلی‌وینیل‌استات (آبکافت می‌شود، همچنین می‌توان آن را در مقیاس صنعتی با هزینه نسبتاً کم تولید کرد و دارای گستره‌ای از آبکافت و درجه پلیمرشدن است. این خواص PVA، گروه‌های پژوهشی مختلف را به بررسی آن به‌عنوان ماده مناسب برای کاربردهای زیست‌محیطی تشویق کرده است [۱۱]. Zhou و همکاران [۱۲]، برای جداسازی آب از نفت، ابروزل کربن نانوالیاف سلولوزی-PVA-گرافن را سنتز کردند و دریافتند، جاذب تهیه‌شده افزون بر چگالی بسیار کم و مقدار تخلخل بسیار زیاد، قدرت جذب نفت به‌مقدار ۲۰۰ برابر وزن خود دارد. در مطالعه دیگری، Xu و همکاران [۱۳] سنتز ابروزل-PVA-نانوالیاف سلولوزی مغناطیسی آب‌گریز را به‌منظور جذب نفت بررسی کردند و نشان دادند، جاذب تهیه‌شده افزون بر زیست‌سازگاربودن،

تجربی

به مقدار حدود ۱۳۶ برابر وزن خود، ظرفیت جذب نفت دارد.

پلی‌آکریلونیتریل (PAN) پلیمری چندمنظوری است که خواص فیزیکی، شیمیایی و گرمایی شایان توجهی دارد. این ماده پلیمری به دلیل سختی و انعطاف‌پذیری ذاتی، به تشکیل ساختار الیافی و نانوالیافی پایدار شناخته می‌شود.

PAN و الیاف آن در غشاهای، ساختارهای کامپوزیتی، وسایل الکتریکی و ذخیره انرژی و تجهیزات زیست‌پزشکی کاربرد دارند. همچنین، این ماده به عنوان نانوکامپوزیت در کاربردهای مختلفی نظیر بسته‌بندی، ساختمان‌سازی و تهیه بازدارنده‌های شعله استفاده می‌شود.

ویژگی‌های بسیار خوب این ماده باعث شده است تا توجه بسیاری از پژوهشگران به آن جلب شود [۱۴]. Liang و همکاران [۱۵]، اثر غشاهای نانوکامپوزیتی PAN-گرافن اکسید را در کاربردهای نمک‌زدایی بررسی کرده و عملکرد بسیار خوب این نانوکامپوزیت را در نمک‌زدایی از آب دریا گزارش کردند. در پژوهشی دیگر Wen و همکاران [۱۶] عملکرد ضایعات الیاف PAN را در جذب نفت بررسی کردند. آن‌ها نتایجی همچون مدت زمان زیاد نگهداری مواد نفتی را در ساختار این الیاف و قدرت جذب زیاد نفت در برابر جذب

ناچیز آب گزارش کردند. همچنین Peng و همکاران [۱۷] غشای PAN جدید با شار زیاد را به منظور جداسازی آب و نفت تهیه کردند. غشای تهیه‌شده، شار زیادی در محدوده $2200-3806 \text{ L/m}^2\text{hbar}$ و بازده جداسازی مطلوبی را برای امولسیون‌های مختلف نفت در آب مشخص کرد. افزون بر این، غشای تهیه‌شده به دلیل داشتن خاصیت چسبندگی بسیار کم نفت، قابلیت بازیافت و ضد گرفتگی فوق‌العاده‌ای را نشان داد.

با توجه به اینکه ایران از جمله کشورهای مهم صادرکننده نفت در جهان به‌شمار می‌آید و بروز آلودگی‌های نفتی حین عملیات انتقال و بارگیری، مسائل و مشکلات زیست‌محیطی را در پی دارد. بنابراین، گسترش روش‌های حذف آلودگی نفتی از سطح آب اهمیت ویژه‌ای دارد. بدین دلیل در پژوهش حاضر جداسازی نفت نشت‌یافته روی سطح آب با جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN بررسی شد. در این پژوهش برای نخستین بار جاذب ابروزلی بر پایه الیاف PAN ساخته شد که هدف از آن توسعه جاذب نفت مؤثر، سازگار با محیط زیست و اقتصادی است. از این رو، با استفاده از PVA و گلو تار آلدهید (GA)، ابروزل‌های بر پایه الیاف PAN با قابلیت جذب نفت به مقدار شایان توجه تهیه شد. از ویژگی‌های این جاذب می‌توان به چگالی کم، تخلخل زیاد، فرایند تولید آسان و مقیاس‌پذیر و نیز کاربردهای مختلف از جمله جاذب نفت، عایق گرما و عایق صوت اشاره کرد. در این پژوهش، اثر مقدار و طول الیاف و نیز غلظت PVA بر چگالی و ظرفیت جذب نفت بررسی شده است.

با توجه به اینکه ایران از جمله کشورهای مهم صادرکننده نفت در جهان به‌شمار می‌آید و بروز آلودگی‌های نفتی حین عملیات انتقال و بارگیری، مسائل و مشکلات زیست‌محیطی را در پی دارد. بنابراین، گسترش روش‌های حذف آلودگی نفتی از سطح آب اهمیت ویژه‌ای دارد. بدین دلیل در پژوهش حاضر جداسازی نفت نشت‌یافته روی سطح آب با جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN بررسی شد. در این پژوهش برای نخستین بار جاذب ابروزلی بر پایه الیاف PAN ساخته شد که هدف از آن توسعه جاذب نفت مؤثر، سازگار با محیط زیست و اقتصادی است. از این رو، با استفاده از PVA و گلو تار آلدهید (GA)، ابروزل‌های بر پایه الیاف PAN با قابلیت جذب نفت به مقدار شایان توجه تهیه شد. از ویژگی‌های این جاذب می‌توان به چگالی کم، تخلخل زیاد، فرایند تولید آسان و مقیاس‌پذیر و نیز کاربردهای مختلف از جمله جاذب نفت، عایق گرما و عایق صوت اشاره کرد. در این پژوهش، اثر مقدار و طول الیاف و نیز غلظت PVA بر چگالی و ظرفیت جذب نفت بررسی شده است.

با توجه به اینکه ایران از جمله کشورهای مهم صادرکننده نفت در جهان به‌شمار می‌آید و بروز آلودگی‌های نفتی حین عملیات انتقال و بارگیری، مسائل و مشکلات زیست‌محیطی را در پی دارد. بنابراین، گسترش روش‌های حذف آلودگی نفتی از سطح آب اهمیت ویژه‌ای دارد. بدین دلیل در پژوهش حاضر جداسازی نفت نشت‌یافته روی سطح آب با جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN بررسی شد. در این پژوهش برای نخستین بار جاذب ابروزلی بر پایه الیاف PAN ساخته شد که هدف از آن توسعه جاذب نفت مؤثر، سازگار با محیط زیست و اقتصادی است. از این رو، با استفاده از PVA و گلو تار آلدهید (GA)، ابروزل‌های بر پایه الیاف PAN با قابلیت جذب نفت به مقدار شایان توجه تهیه شد. از ویژگی‌های این جاذب می‌توان به چگالی کم، تخلخل زیاد، فرایند تولید آسان و مقیاس‌پذیر و نیز کاربردهای مختلف از جمله جاذب نفت، عایق گرما و عایق صوت اشاره کرد. در این پژوهش، اثر مقدار و طول الیاف و نیز غلظت PVA بر چگالی و ظرفیت جذب نفت بررسی شده است.

با توجه به اینکه ایران از جمله کشورهای مهم صادرکننده نفت در جهان به‌شمار می‌آید و بروز آلودگی‌های نفتی حین عملیات انتقال و بارگیری، مسائل و مشکلات زیست‌محیطی را در پی دارد. بنابراین، گسترش روش‌های حذف آلودگی نفتی از سطح آب اهمیت ویژه‌ای دارد. بدین دلیل در پژوهش حاضر جداسازی نفت نشت‌یافته روی سطح آب با جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN بررسی شد. در این پژوهش برای نخستین بار جاذب ابروزلی بر پایه الیاف PAN ساخته شد که هدف از آن توسعه جاذب نفت مؤثر، سازگار با محیط زیست و اقتصادی است. از این رو، با استفاده از PVA و گلو تار آلدهید (GA)، ابروزل‌های بر پایه الیاف PAN با قابلیت جذب نفت به مقدار شایان توجه تهیه شد. از ویژگی‌های این جاذب می‌توان به چگالی کم، تخلخل زیاد، فرایند تولید آسان و مقیاس‌پذیر و نیز کاربردهای مختلف از جمله جاذب نفت، عایق گرما و عایق صوت اشاره کرد. در این پژوهش، اثر مقدار و طول الیاف و نیز غلظت PVA بر چگالی و ظرفیت جذب نفت بررسی شده است.

با توجه به اینکه ایران از جمله کشورهای مهم صادرکننده نفت در جهان به‌شمار می‌آید و بروز آلودگی‌های نفتی حین عملیات انتقال و بارگیری، مسائل و مشکلات زیست‌محیطی را در پی دارد. بنابراین، گسترش روش‌های حذف آلودگی نفتی از سطح آب اهمیت ویژه‌ای دارد. بدین دلیل در پژوهش حاضر جداسازی نفت نشت‌یافته روی سطح آب با جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN بررسی شد. در این پژوهش برای نخستین بار جاذب ابروزلی بر پایه الیاف PAN ساخته شد که هدف از آن توسعه جاذب نفت مؤثر، سازگار با محیط زیست و اقتصادی است. از این رو، با استفاده از PVA و گلو تار آلدهید (GA)، ابروزل‌های بر پایه الیاف PAN با قابلیت جذب نفت به مقدار شایان توجه تهیه شد. از ویژگی‌های این جاذب می‌توان به چگالی کم، تخلخل زیاد، فرایند تولید آسان و مقیاس‌پذیر و نیز کاربردهای مختلف از جمله جاذب نفت، عایق گرما و عایق صوت اشاره کرد. در این پژوهش، اثر مقدار و طول الیاف و نیز غلظت PVA بر چگالی و ظرفیت جذب نفت بررسی شده است.

با توجه به اینکه ایران از جمله کشورهای مهم صادرکننده نفت در جهان به‌شمار می‌آید و بروز آلودگی‌های نفتی حین عملیات انتقال و بارگیری، مسائل و مشکلات زیست‌محیطی را در پی دارد. بنابراین، گسترش روش‌های حذف آلودگی نفتی از سطح آب اهمیت ویژه‌ای دارد. بدین دلیل در پژوهش حاضر جداسازی نفت نشت‌یافته روی سطح آب با جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN بررسی شد. در این پژوهش برای نخستین بار جاذب ابروزلی بر پایه الیاف PAN ساخته شد که هدف از آن توسعه جاذب نفت مؤثر، سازگار با محیط زیست و اقتصادی است. از این رو، با استفاده از PVA و گلو تار آلدهید (GA)، ابروزل‌های بر پایه الیاف PAN با قابلیت جذب نفت به مقدار شایان توجه تهیه شد. از ویژگی‌های این جاذب می‌توان به چگالی کم، تخلخل زیاد، فرایند تولید آسان و مقیاس‌پذیر و نیز کاربردهای مختلف از جمله جاذب نفت، عایق گرما و عایق صوت اشاره کرد. در این پژوهش، اثر مقدار و طول الیاف و نیز غلظت PVA بر چگالی و ظرفیت جذب نفت بررسی شده است.

مواد
اتانول (۹۹/۹٪)، پلی‌وینیل الکل (۹۶٪ و PVA) و دی‌کلرومتان (۹۹/۹٪) از شرکت Merck، هیدروکلریک اسید (۳۷٪) از شرکت کیان‌کاوه آزما، گلو تار آلدهید (۵۰٪) از شرکت TitraChem، الیاف پلی‌آکریلونیتریل (PAN) از شرکت پلی‌آکریل ایران و سدیم هیدروکسید از شرکت Uni-Chem تهیه شد.

دستگاه‌ها

در این پژوهش، از طیف‌سنج Nicolet MAGNA-IR 550 استفاده شد و بررسی در محدوده $4000-400 \text{ cm}^{-1}$ با قرص‌های پتاسیم برمید دارای ۱٪ وزنی نمونه انجام شد. گرمانگاشت‌های گرماوزن‌سنجی با گرماوزن‌سنج Shinada TGA-50H حاصل شد. برای بررسی شکل‌شناسی از میکروسکوپ نوری Olympus مدل BX53M ساخت ژاپن و میکروسکوپ الکترونی پویشی FESEM مدل Sigma VP ساخت شرکت ZEISS آلمان استفاده شد. به منظور تعیین سطح ویژه، دستگاه BELSORP-nmini11 ساخت شرکت ژاپنی MicrotracBEL به کار گرفته شد.

روش‌ها

ابتدا الیاف PAN با محلول دی‌کلرومتان شست‌وشو داده شدند. بدین ترتیب که الیاف داخل محلول دی‌کلرومتان غوطه‌ور شده و سپس حلال با حلال تازه جایگزین شد. این کار سه مرتبه انجام شد تا ناخالصی‌های آن از بین برود.

اصلاح سطح الیاف پلی‌آکریلونیتریل

الیاف PAN پیش از اضافه شدن به محلول باید اصلاح سطح شوند تا بتوانند برهم‌کنش خوبی با PVA داشته باشند. برای این کار محلول ۴٪ وزنی سدیم هیدروکسید تهیه شد و الیاف با نسبت وزنی $1 \text{ g}/100 \text{ mL}$ درون آن غوطه‌ور شدند. سپس، مخلوط به مدت ۱ h در دما 80°C درون گرم‌خانه قرار گرفت تا اصلاح سطح به طور کامل انجام شود. هدف از این کار قرار گرفتن گروه‌های کربوکسیل و هیدروکسیل روی سطح الیاف است. برای تأیید قرارگیری گروه‌های عاملی نام‌برده روی سطح الیاف، طیف‌سنجی FTIR الیاف پیش از اصلاح شیمیایی سطح (شکل ۱ (a)) و پس از آن (شکل ۱ (b)) انجام شد. همان‌طور که در شکل ۱ (a) دیده می‌شود، شدت نوار جذبی مربوط به گروه عاملی هیدروکسیل در $3000-2700 \text{ cm}^{-1}$ در

همزده شد. سپس، ۰/۱ mL گلو تار آلدهید به آن افزوده شد. محلول به مدت ۱۰ min درون حمام فراصوتی قرار داده شد، سپس هیدروکلریک اسید قطره‌قطره به آن اضافه شد تا pH محلول روی ۲/۵ تنظیم شود. علت ایجاد محیط اسیدی بهبود برهم‌کنش‌ها میان الیاف و PVA است. در واقع، عامل شبکه‌ای‌کننده گلو تار آلدهید در محیط اسیدی می‌تواند برهم‌کنش میان الیاف و PVA را بهبود دهد [۱۸]. در ادامه، الیاف PAN اصلاح‌شده درون بشر ریخته شد و محلول دارای PVA و گلو تار آلدهید به آن اضافه و به مدت ۱۰ min در حمام فراصوتی، صوت‌دهی شد تا محلول همگن و یکنواختی به دست آید و حباب‌های آن از بین برود. سپس، ظرف دارای الیاف و محلول به مدت ۳ h در دمای ۸۰°C درون گرم‌خانه قرار گرفت تا فرایند شبکه‌ای‌شدن و تشکیل ژل انجام شود. سپس، ژل حاصل به مدت ۲۴ h در محیط قرار داده شد تا به طور کامل خشک شود و بدین ترتیب ابروزل PVA-الیاف PAN به دست آمد (شکل ۲). همچنین، ساختار شیمیایی جاذب ابروزلی به دست آمده در شکل ۳ مشخص شده است. در جدول ۱ مقدار متغیرهای مختلف (غلظت و طول) الیاف PAN و غلظت PVA برای سنتز جاذب ابروزلی PAN-PVA نشان داده شده است.

نحوه محاسبه مقدار جذب نفت

نفت استفاده‌شده در این پژوهش به شکل نفت خام با چگالی 0.81 g/cm^3 از پالایشگاه اصفهان تهیه شد. شکل ۴ طیف FTIR نفت خام را نشان می‌دهد. برای اندازه‌گیری مقدار جذب ابروزل‌ها از استاندارد ASTM F726-12 [۱۹] استفاده شد. طبق این استاندارد، جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN، نوع ۳ به‌شمار می‌آید. برای محاسبه جذب بر اساس این استاندارد، نمونه باید به مدت ۲۴ h ($\pm 30 \text{ min}$) در محلول غوطه‌ور شوند. پس از گذشت این زمان نمونه از محلول خارج شد و 3 ± 3 ثانیه فرصت داده شد تا مقداری از محلول که در ساختار نفوذ نکرده و روی سطح قرار دارد، از نمونه جدا شود. سپس، وزن نمونه با ترازو اندازه‌گیری و بر اساس معادله (۱) محاسبات انجام شد. در این معادله، W_s و W_{sw} به ترتیب وزن نهایی و اولیه جاذب است:

$$X = \frac{W_{sw} - W_s}{W_s} \quad (1)$$

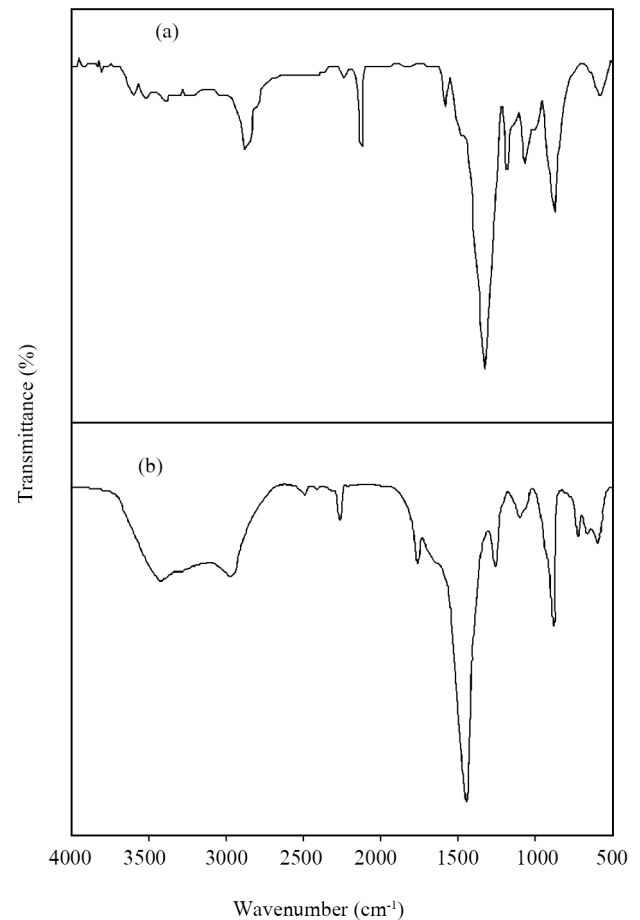
نحوه محاسبه چگالی

برای اندازه‌گیری چگالی ابروزل از چگالی‌سنج استفاده می‌شود. به کمک چگالی‌سنج که گنجایش حجم دقیقی از محلول را دارد و با اندازه‌گیری اختلاف وزن آن پیش و پس از پرسیدن با آب و با دانستن

طیف نمونه اصلاح‌شده، افزایش یافته است که نشان‌دهنده فرارگیری گروه‌های عاملی O-H روی سطح الیاف است و انجام فرایند اصلاح سطح را تأیید می‌کند. وجود گروه‌های عاملی O-H روی سطح الیاف اهمیت زیادی در ایجاد اتصالات عرضی میان الیاف و PVA دارد. زیرا، پیوندهای هیدروژنی و پل‌های استال به دلیل وجود گروه‌های عاملی O-H الیاف و PVA به وجود می‌آیند. از این رو، وجود این گروه‌ها لازمه تشکیل پیوند است. در ادامه و پس از گذشت ۱ h الیاف از ظرف محلول خارج شده و با آب یون‌زدایی شده شست‌و‌شو داده شدند تا سدیم هیدروکسید اضافی از آن خارج شود.

تهیه جاذب ابروزلی پلی (وینیل الکل)-الیاف پلی‌آکریلونیتریل

محلولی شامل PVA، آب یون‌زدایی‌شده و اتانول با نسبت حجمی ۶:۳:۳ به درون بشر منتقل و به مدت ۱۰ min با همزن مغناطیسی

شکل ۱- طیف‌های FTIR جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN: (a) پیش و (b) پس از اصلاح سطح.

Fig. 1. FTIR spectra of PVA aerogels adsorbent-PAN fibers: (a) before and (b) after surface modification.

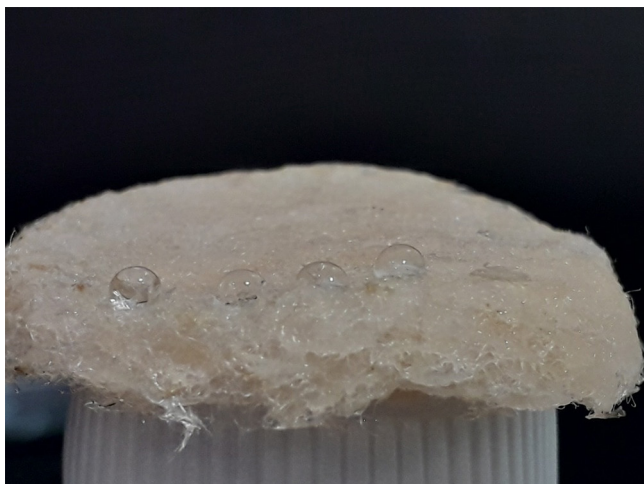

Fig. 2. PVA aerogel adsorbent-PAN fibers.

$$D = \frac{(W_2 - W_1)}{(W_4 - W_1) - (W_3 - W_2)} \quad (2)$$

نتایج و بحث

در ادامه، اثر تغییر عواملی نظیر درصد و طول الیاف و درصد PVA بررسی شدند که از جمله عوامل مهم و اثرگذار بر ساختار و خواص ایروژل هستند. برای بررسی خواص شیمیایی جاذب‌های ایروژلی تهیه‌شده از طیف‌سنجی زیرقرمز تبدیل فوریه استفاده شد. شکل ۵ طیف FTIR نمونه PPN-3 را نشان می‌دهد. طیف FTIR تمام نمونه‌ها گرفته شد و به دلیل مشابهت طیف‌های به‌دست‌آمده، از طیف یکی از نمونه‌ها (PPN3) استفاده شد. همان‌طور که در این شکل دیده می‌شود، نوار جذبی در 2932 cm^{-1} مربوط به ارتعاش کششی پیوند (C-H) در CH_2 و نوار جذبی در 2245 cm^{-1} به ارتعاش کششی پیوند (C≡N) در CN مربوط هستند. همچنین، ارتعاش خمشی پیوند (C-H) در CH_2 در 1449 و 1374 cm^{-1} و ارتعاش خمشی پیوند (C≡N) در CN در 1242 cm^{-1} ظاهر شدند. همچنین، نوار جذبی در 3452 cm^{-1} به ارتعاش کششی پیوند (O-H) و نوارهای جذبی در 1735 و 1636 cm^{-1} به ارتعاش کششی پیوند (C=O) در پلی(وینیل الکل) مربوط هستند [۲۲-۲۰].

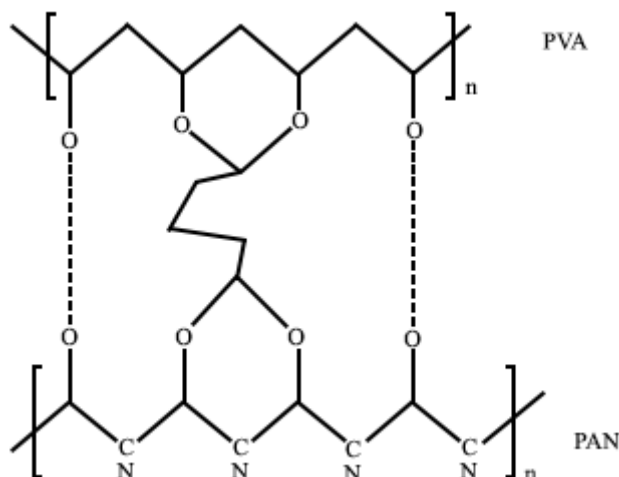
اثر مقدار الیاف پلی‌آکریلونیتریل

ابتدا، نمونه‌های PPN-1 تا PPN-4 مطابق با مشخصات موجود در جدول ۱ ستر شدند. شکل ۶، اثر مقدار الیاف PAN را بر چگالی و مقدار جذب نفت در نمونه‌ها را نشان می‌دهد. همان‌طور که در شکل ۶ (a)

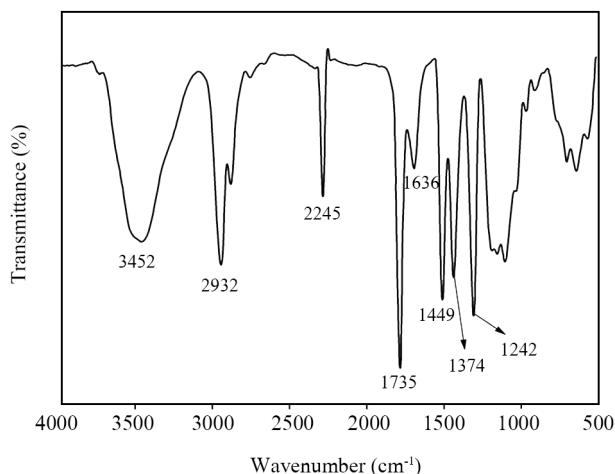
شکل ۲- جاذب ایروژلی PVA-الیاف PAN.

حجم چگالی سنج می‌توان چگالی را اندازه‌گیری کرد. از چگالی سنج می‌توان برای تعیین چگالی نمونه‌های جامد که حجم آن‌ها قابل اندازه‌گیری نیست یا در نمونه‌های متخلخل استفاده کرد. برای این کار لازم است، وزن چگالی سنج را در موقعیت‌های مختلف خالی، دارای آب، دارای ماده جامد و دارای آب و ماده جامد اندازه‌گیری کرد. در نهایت با استفاده معادله (۲) می‌توان چگالی (g/cm^3) را به‌دست آورد. در این معادله، W_1 ، W_2 ، W_3 و W_4 به ترتیب وزن چگالی سنج در موقعیت‌های خالی، دارای نمونه جامد، دارای آب و نمونه جامد و دارای فقط آب است:

شکل ۳- ساختار شیمیایی جاذب ایروژلی پلی(وینیل الکل)(PVA)-الیاف پلی‌آکریلونیتریل (PAN).

Fig. 3. Chemical structure of poly(vinyl alcohol) (PVA) aerogel adsorbent-polyacrylonitrile (PAN) fibers.

شکل ۵- طیف FTIR جاذب ایروژلی PVA-الیاف PAN.

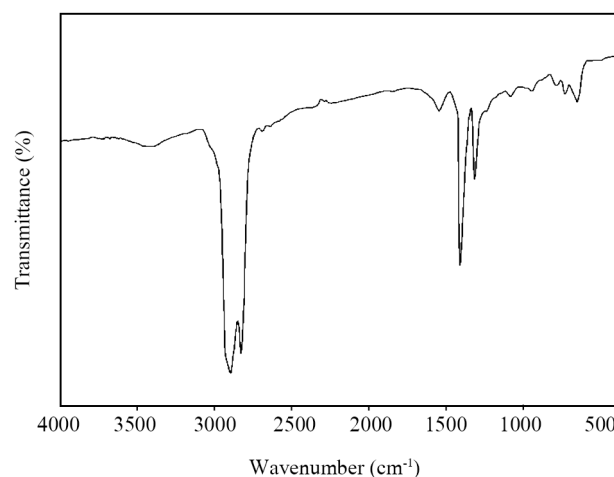
Fig. 5. FTIR spectrum of PVA aerogel adsorbent-PAN fibers.

از ۵ mm به ۲۰ mm، باعث افزایش تراکم ایروژل می‌شود. یعنی ایروژل فشرده‌تر می‌شود و در نتیجه چگالی آن افزایش و تخلخل آن کاهش می‌یابد. با کاهش تخلخل، همان‌طور که در شکل ۷ (b) مشخص است، مقدار جذب نفت نیز کاهش می‌یابد، زیرا الیاف بلندتر، ساختار متراکم‌تری نسبت به الیاف کوتاه‌تر می‌سازند و ایروژل ساخته‌شده با الیاف بلندتر حجم کمتری دارد. بنابراین همان‌طور که در شکل ۷ دیده شد، نمونه PPN-5 دارای بیشترین مقدار جذب نفت است. در نتیجه، برای ساخت نمونه‌های بعدی از طول الیاف به اندازه ۵ mm به‌عنوان مقدار بهینه استفاده شد.

جدول ۱- مقادیر متغیرهای مختلف برای سنتز جاذب ایروژلی پلی‌(وینیل الکل)-پلی‌آکریلونیتریل.

Table 1. Values of different parameters for the synthesis of poly(vinyl alcohol) aerogel adsorbent/polyacrylonitrile.

Samples	PVA content (wt%)	PAN Length (mm)	PAN content (wt%)
PPN-1	4	10	1
PPN-2	4	10	2
PPN-3	4	10	3
PPN-4	4	10	4
PPN-5	4	5	3
PPN-6	4	20	3
PPN-7	2	5	3
PPN-8	1	5	3

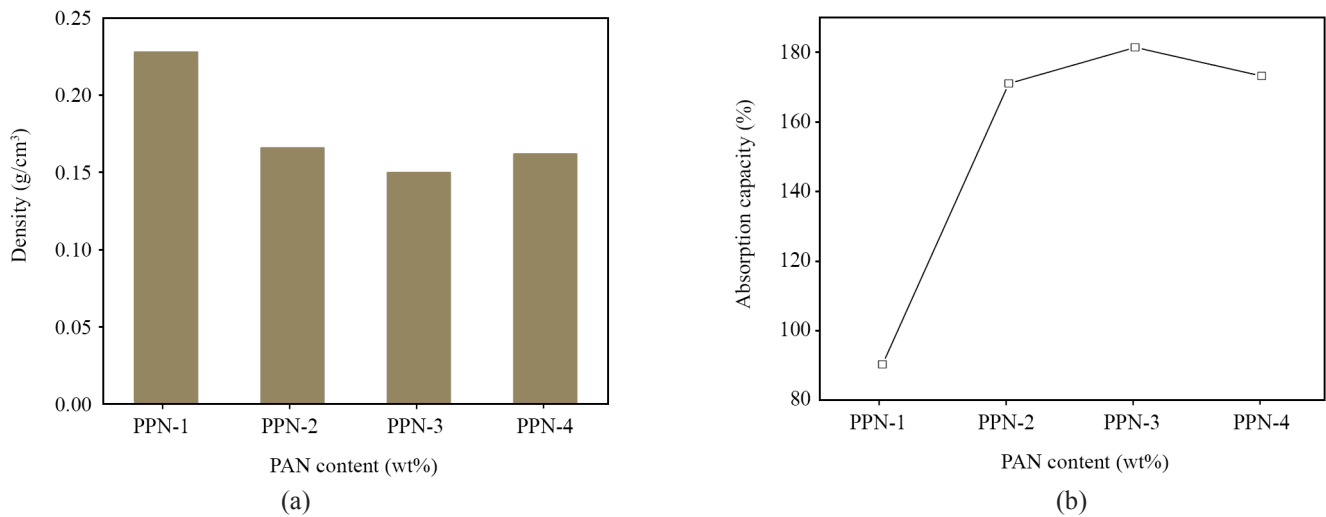
شکل ۴- طیف FTIR نفت خام.

Fig. 4. FTIR spectrum of crude oil.

دیده می‌شود، با افزایش مقدار الیاف، از ۱٪ به ۳٪ مقدار چگالی کاهش می‌یابد. زیرا، در حجم ثابت محلول، با افزایش مقدار الیاف، تعداد الیاف افزایش یافته و این موجب ایجاد حفره‌ها و فضای خالی بیشتر میان الیاف می‌شود. همچنین، شکل ۶ (b) نشان می‌دهد، با افزایش مقدار الیاف در حجم ثابت، درصد جذب نفت افزایش می‌یابد. علت این است که با افزایش مقدار الیاف، تخلخل نمونه و در نتیجه ظرفیت جذب ایروژل نیز بیشتر می‌شود. اما با افزایش مقدار الیاف از ۳٪ به ۴٪ و بیش از این، روند معکوس می‌شود، یعنی چگالی افزایش و مقدار جذب نفت کاهش می‌یابد. آن هم بدین دلیل است که افزایش تعداد PAN در واحد سطح به فشرده‌سازی بیشتر و فضای خالی کمتر در ماتریس جاذب پلیمری منجر می‌شود. در نمونه PPN-1، که دارای کمترین مقدار الیاف است، به دلیل اینکه پیوندهای بیشتری به‌وسیله PVA در آن شکل می‌گیرد، ساختار متراکم می‌شود و درصد جذب آن کمتر از سایر نمونه‌هاست. همچنین، افزایش مقدار الیاف به بیش از ۳٪ موجب افزایش چگالی و کاهش مقدار جذب می‌شود. دلیل این است که از مقدار مشخصی (۳٪) بیشتر، مقدار الیاف در حجم ثابت افزایش زیادی داشته است و در هم‌تنیدگی الیاف موجب کاهش تخلخل و نیز در پی آن موجب کاهش مقدار جذب می‌شود. همان‌طور که دیده شد، چون نمونه PPN-3 بیشترین مقدار جذب نفت را دارد، بنابراین، برای ساخت نمونه‌های بعدی از ۳٪ الیاف به‌عنوان مقدار مناسب استفاده شد.

اثر طول الیاف پلی‌(آکریلونیتریل)

اثر طول الیاف پلی‌آکریلونیتریل (۵، ۱۰ و ۲۰ mm) بر چگالی و مقدار جذب نفت نمونه‌ها نیز بررسی شد که نتایج آن در شکل ۷ آمده است. همان‌طور که در شکل ۷ (a) دیده می‌شود، افزایش طول الیاف

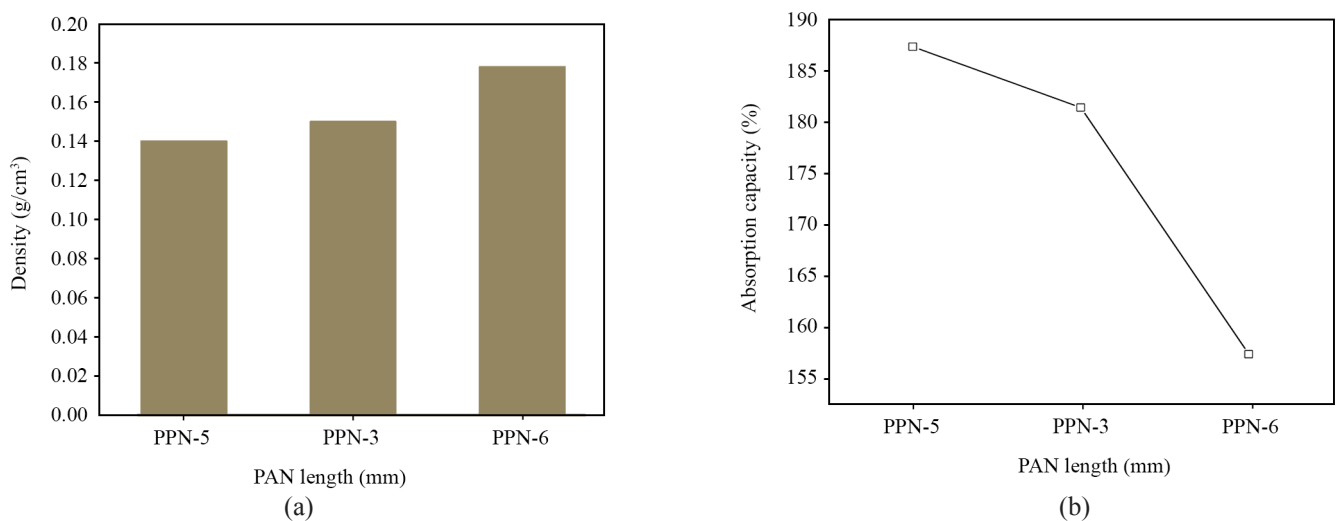
شکل ۶- اثر مقدار الیاف PAN بر (a) چگالی و (b) ظرفیت جذب نفت.

Fig. 6. The effect of PAN fibers content on (a) density and (b) adsorption capacity of oil.

جذب نفت می‌شود. باید توجه داشت، PVA ماهیتی آب‌دوست دارد و با ازدیاد مقدار PVA بیشتر از مقدار بهینه ۱٪ می‌تواند به کاهش چربی‌دوستی جاذب منجر شود که در نتیجه کاهش جذب نفت را در پی دارد. از طرفی افزایش بیش از اندازه PVA موجب کاهش تخلخل در حجم ثابت جاذب می‌شود. در واقع، PVA فضای خالی میان الیاف را پر می‌کند. بنابراین همان‌طور که مشخص شد، نمونه PPN-8 با کمترین غلظت PVA (۱٪) به‌عنوان نمونه بهینه انتخاب شد و برای بررسی بیشتر، آزمون‌های مختلفی روی این نمونه انجام شد که در ادامه بحث می‌شود.

اثر مقدار پلی‌(وینیل الکل)

شکل ۸ اثر مقدار PVA بر چگالی و مقدار جذب نفت در نمونه‌ها را نشان می‌دهد. همان‌طور که در شکل ۸ (a) مشخص است، با کاهش غلظت PVA چگالی نیز کاهش می‌یابد. زیرا کاهش غلظت PVA موجب کاهش تراکم می‌شود و وزن ایروژل کاهش بیشتری نسبت به حجم آن دارد که موجب کاهش چگالی نیز می‌شود. همچنین، با کاهش غلظت PVA، مقدار جذب نفت افزایش می‌یابد، زیرا کاهش مقدار PVA موجب می‌شود تا حفره‌های کمتری اشغال شوند و مقدار تخلخل نیز افزایش می‌یابد که این موضوع موجب افزایش مقدار

شکل ۷- اثر طول الیاف PAN بر (a) چگالی و (b) ظرفیت جذب نفت.

Fig. 7. The effect of PAN fibers length on (a) density and (b) adsorption capacity of oil.

جدول ۲- نتایج آزمون تعیین سطح ویژه جاذب ابروزلی پلی (وینیل الکل)-پلی‌آکریلونیتریل.

Table 2. BET analysis Results of poly(vinyl alcohol) aerogel adsorbent/polyacrylonitrile.

Parameter	Amount
Pore volume (cm ³ /g)	0.65
Surface area (m ² /g)	100.35
Average pore diameter (nm)	2.3342

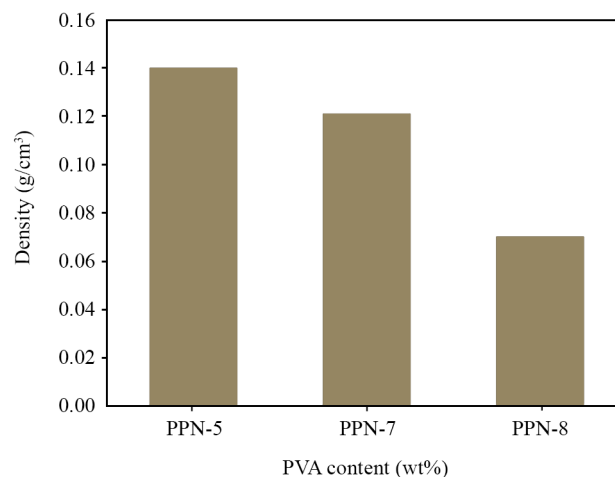
مساحت ویژه و میانگین قطر حفره‌هاست. همان‌طور که در جدول ۲ دیده می‌شود، مساحت سطح ویژه نمونه بهینه (PPN-8) مقدار شایان توجهی است که بیشتر بودن مقدار جذب نفت به وسیله این نمونه نیز به دلیل وجود سطح بیشتر در ساختار آن است. همچنین، شکل ۹ (a) هم‌دمای جذب و واجذب نیتروژن و شکل ۹ (b) توزیع اندازه حفره‌های نمونه بهینه را نشان می‌دهد. طبق استاندارد آیوپاک، هم‌دمای جذب و واجذب را می‌توان جزو گروه هم‌دمای نوع IV طبقه‌بندی کرد که از لحاظ نوع به مواد مزوحفره مربوط هستند. همچنین، حلقه پسماند آن‌ها نیز از نوع H2 و به ساختار مزوحفره‌ها با حفره‌های نایکناخت مربوط است. این نوع حلقه پسماند می‌تواند در جاذب‌های متخلخل با اندازه توزیع گسترده ظاهر شود و در سامانه‌های دارای شبکه منافذ به هم پیوسته رخ می‌دهد [۲۳، ۲۴]. از شکل ۹ (b) مربوط به توزیع اندازه حفره‌ها می‌توان نتیجه گرفت، عمده‌ترین اندازه ذرات در حدود ۴ nm است که مزوحفره بودن ساختار ابروزل را تأیید می‌کند.

بررسی شکل‌شناسی سطح با میکروسکوپی نوری

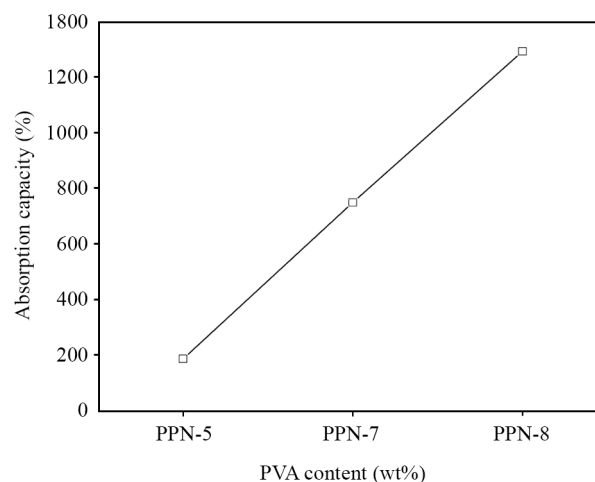
شکل ۱۰ عکس‌های میکروسکوپ نوری جاذب PVA-PAN را نشان می‌دهد. بزرگ‌نمایی این عکس‌ها ۲۰۰ μm است. همان‌طور که در شکل مشخص است ابروزل دارای الیاف با ساختاری متخلخل، ضخامت ۲۵ μm و طول ۵ mm است. این الیاف درهم‌تنیده ساختار متخلخلی را به وجود آورده‌اند. در فضای میان الیاف، PVA قرار دارد که الیاف را به شکل فیزیکی و نیز شیمیایی کنار هم نگه داشته است.

میکروسکوپی الکترونی پویشی

میکروسکوپی الکترونی پویشی (SEM) به منظور بررسی شکل‌شناسی سطح جاذب ابروزل PVA-PAN به کار گرفته شد. شکل ۱۱ عکس‌های SEM این جاذب را با بزرگ‌نمایی ۵۰۰، ۱۰، ۵۰ و ۱۰۰ μm مشخص می‌کند. همان‌طور که در شکل مشخص است، PVA به‌طور فیزیکی الیاف را در کنار یکدیگر نگه داشته است. بدین

(a)

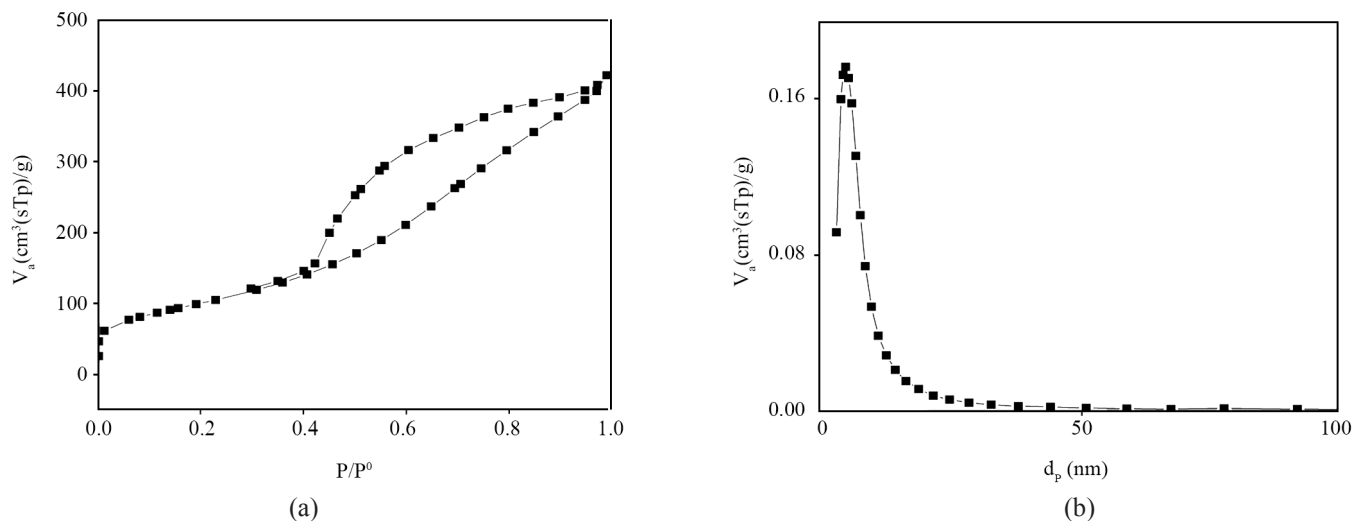
(b)

شکل ۸- اثر مقدار PVA بر (a) چگالی و (b) ظرفیت جذب نفت. Fig. 8. The effect of PVA content on (a) density and (b) adsorption capacity of oil.

بررسی نمونه بهینه با آزمایش‌های مختلف

بررسی سطح ویژه

برای اندازه‌گیری مساحت سطح جامدات متخلخل، می‌توان به روش‌های گوناگونی اشاره کرد. یکی از این روش‌ها، هم‌دمای جذب است که بر پایه ارتباط میان مقدار جذب تعادلی گاز بر سطح در فشارهای مختلف در دمای معین حاصل می‌شود. با استفاده از آزمون‌های جذب و واجذب نیتروژن اطلاعاتی همچون سطح ویژه و حجم و توزیع اندازه حفره‌های ابروزل ساخته شده به دست می‌آید. این آزمون در دمای ۷۷ K و فشار بخار اشباع ۸۸ kPa انجام شده است. جدول ۲ نتایج آزمون تعیین سطح ویژه (BET) جاذب ابروزل PVA-PAN نمونه بهینه را مشخص می‌کند که شامل حجم حفره،

شکل ۹- (a) هم‌دمای جذب-واجذب نیتروژن و (b) توزیع اندازه منفذ جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN.

Fig. 9. (a) N_2 adsorption/desorption isotherm and (b) pore size distributions of the PVA aerogel adsorbent/PAN fibers.

پایه روغن را جذب می‌کنند. محصولاتی که در جدول ۳ بررسی و مقایسه شدند، ساخت آمریکا هستند. همان‌طور که در جدول ۴ دیده می‌شود، با محاسبه قیمت تمام‌شده جاذب ابروزلی بر پایه الیاف PAN می‌توان دریافت، تفاوت قیمت بسیار زیادی بین این محصول و سایر محصولات مشابه در بازار وجود دارد. این در حالی است که جاذب ابروزلی ظرفیت جذب نفت ۱۲۹۴٪ دارد و با وجود اینکه نسبت به نمونه‌های مشابه ظرفیت کمتری دارد. اما، فرایند تولید آسان و مقرون به‌صرفه و نیز قابلیت بازیابی و استفاده چند باره از این محصول،

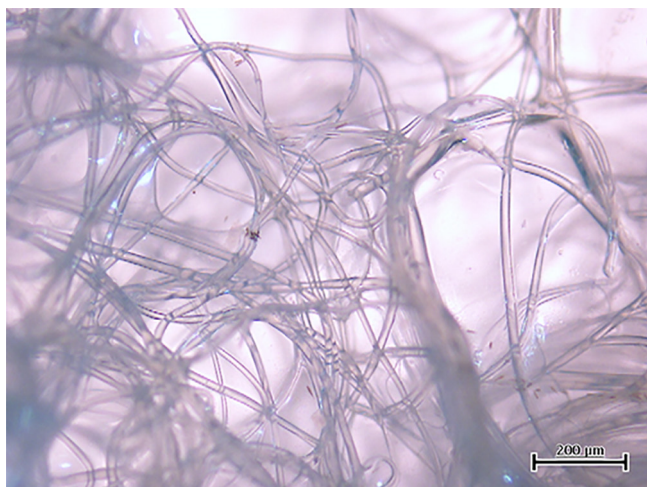
معنا که PVA در برخی نقاط دور الیاف را پوشانده و آن‌ها را ثابت نگه داشته است. همچنین، از نتایج طیف‌سنجی زیرقرمز تبدیل فوریه نیز مشخص شد که الیاف با PVA پیوند تشکیل داده و به‌طور شیمیایی نیز به‌هم متصل هستند.

گرم‌اوزن‌سنجی و گرماسنجی پوشی تفاضلی

رفتار گرمایی نمونه بهینه جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN با گرم‌اوزن‌سنجی (TGA) و گرماسنجی پوشی تفاضلی (DSC) در محدوده دمایی ۲۵-۸۰۰°C مطالعه شد. همان‌طور که در شکل ۱۲ (a) دیده می‌شود، در دمای حدود ۱۰۰°C کاهش وزنی رخ می‌دهد که به تبخیر رطوبت موجود در ساختار ابروزل مربوط است. همچنین، در دمای ۳۹۰°C کاهش وزنی رخ می‌دهد که به تخریب ساختار ابروزل PVA-الیاف PAN در این دما مربوط است. با توجه به اینکه دمای ذوب الیاف PAN، ۳۹۰°C است، در شکل ۱۲ (b) دیده می‌شود، تغییر فازی در این محدوده دمایی رخ داده که به ذوب الیاف PAN مربوط است [۲۰].

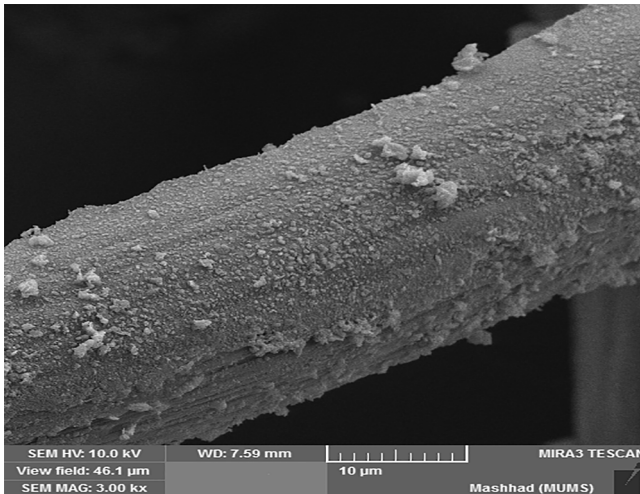
ارزیابی اقتصادی جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN

جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN در بازارهای جهانی با نام پدهای جاذب شناخته می‌شوند. با توجه به اینکه تمرکز اصلی این پژوهش بر جذب نفت یا به‌طور کلی مواد روغنی است، پس این محصول پد جاذب مواد نفتی نامیده می‌شود. پدهای موجود در بازار اغلب از جنس پلی‌پروپیلن هستند که مایعات پایه آبی را دفع و مایعات

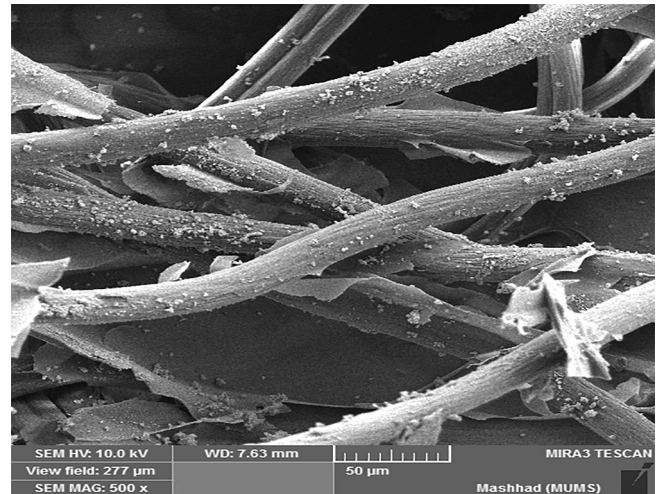

شکل ۱۰- عکس‌های میکروسکوپ نوری جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN.

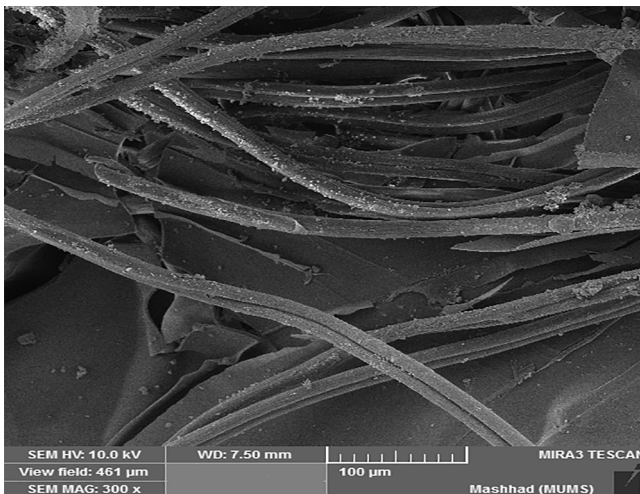
Fig. 10. Optical microscope images of PVA aerogel adsorbent-PAN fibers.

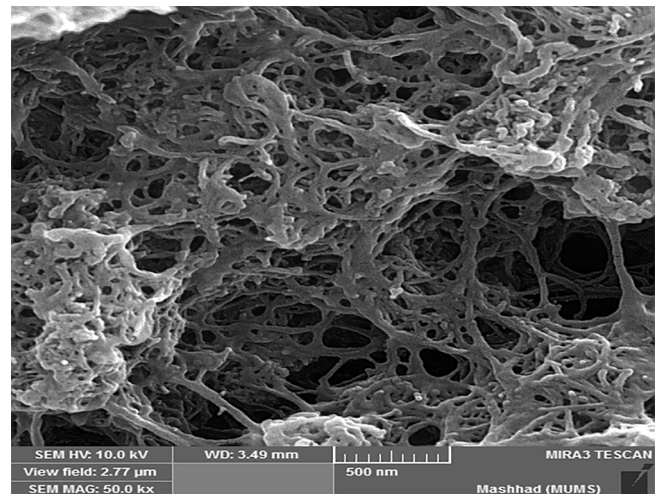
(a)

(b)

(c)

(d)

شکل ۱۱- عکس‌های SEM جاذب ایروژلی PVA-الیاف PAN در مقیاس‌های مختلف.

Fig. 11. SEM images for PVA aerogel adsorbent-PAN fibers in different scales.

جدول ۳- مقایسه عملکرد و قیمت جاذب ایروژلی PAN-PVA [۲۵].

Table 3. Comparison of performance and price of PVA aerogel adsorbent-PAN [25].

Serial product	Product name*	Adsorption rate (Gal/lbs)	Adsorption rate (L/kg)	Adsorption percentage (%)	Price (US \$)
AWPB100HS	Oil absorbent pads, heavy weight	29.1 / 13	110.1 / 5.9	1860	47.99
AWPB100MS	Oil absorbent pads, medium weight	24.7 / 11	93.4 / 5	1860	38.99
AWPB200SS	Oil absorbent pads, light weight	31.1 / 15	117.7 / 6.8	1730	49.99
AWPKB50HS	Oil absorbent pads, heavy weight	45 / 21	170.3 / 9.5	1790	85.99
AWRSB150HS	Oil absorbent roll, heavy weight	55.2 / 26	208.9 / 11.8	1770	90.99

*Absorbent pad made of PAN fibers.

جدول ۴- محاسبه قیمت یک کیلوگرم از جاذب ابروزلی PAN-PVA [۲۵].

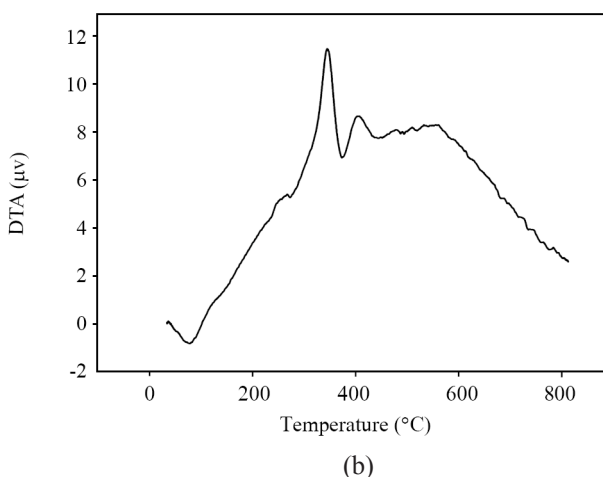
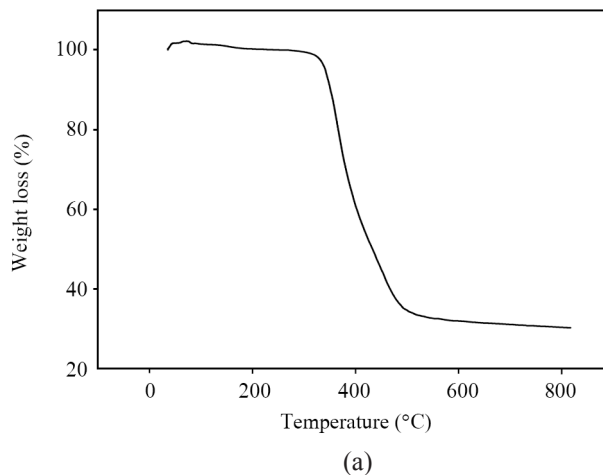
Table 4. Calculation of the price of one kilogram of PVA aerogel adsorbent-PAN [25].

Product name	Unit price (US \$)	Amount required per 1 kg of product	Price (\$)
PVA	1.5 \$ / 1 kg	0.016 kg	0.024
Glutaraldehyde	2.5 \$ / 1 kg	0.033 L	0.082
EtOH	1 \$ / 1 L	2 L	2
HCl	0.2 \$ / 1 L	0.033 L	0.006
PAN fibers	1.9 \$ / 1 kg	1 kg	1.9
H ₂ O	-	0.666 L	-
Total:			4.012 \$

به‌ویژه برای کشورهای نفت‌خیز از جمله ایران است. برای رفع این مشکل، روش‌های متعددی به‌کار گرفته شده که استفاده از جاذب‌های مناسب بسیار مورد توجه پژوهشگران بوده است. بنابراین، تهیه جاذبی سازگار با محیط‌زیست، کم هزینه، با ظرفیت جذب زیاد و ساده از لحاظ عملیاتی، بسیار مهم است. در این پژوهش، جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN تهیه شد و کاربرد آن برای بازیابی نفت نشت‌یافته در سطح آب دریاها بررسی شد. به‌منظور بررسی عوامل مؤثر بر ساختار و خواص جاذب ابروزلی آزمایش‌هایی طراحی شده و عواملی همچون درصد و طول الیاف و درصد PVA بررسی شدند تا اثر هر یک بر چگالی و مقدار جذب نفت جاذب ابروزلی مشخص شود. در این میان مؤثرترین عامل بر خواص جاذب ابروزلی، درصد PVA بود که با تغییر آن درصد جذب نفت به‌مقدار شایان توجهی تغییر کرد. پس از انجام این آزمایش‌ها، شرایط بهینه شامل ۳٪ وزنی الیاف PAN، ۵ mm طول الیاف PAN و ۱٪ وزنی PVA تعیین شد و جاذب ساخته‌شده در این شرایط قابلیت جذب نفت به‌مقدار حدود ۱۲۹۴٪ را نشان داد.

مراجع

- Daneshmand H., Araghchi M., Karimi M., and Asgary M., Evaluation of Polymer Wettability Alteration and Adsorption of Modified Silica Nanoparticles for Enhanced Oil Recovery, *Iran. J. Polym. Sci. Technol. (Persian)*, **33**, 272-285, 2020.
- Abdullah M., Afzaal M., Ismail Z., Ahmad A., Nazir M., and Bhat A., Comparative Study on Structural Modification of Ceiba Pentandra for Oil Sorption and Palm Oil Mill Effluent Treatment, *Desalin Water Treat.*, **54**, 3044-3053, 2015.

شکل ۱۲- نتایج TGA (a) و DTA (b) جاذب ابروزلی PVA-الیاف PAN
Fig. 12. (a) TGA and (b) DTA result for PVA aerogel adsorbent-PVA fibers.

مزیت‌های رقابتی این جاذب در بازار به‌شمار می‌آیند.

نتیجه‌گیری

مشکل نشت مواد نفتی همواره یکی از مسائل جدی برای محیط‌زیست و

3. Soliman A.G., El Naggar A.M., El-Din M.R.N., Ramadan A.M., and Youssef M.A., Optimization of Dosing and Mixing Time through Fabrication of High Internal Phase Emulsion (HIPE) Polymerization Based Adsorbents for Use in Purification of Oil in Water Contaminated Wastewater, *J. Appl. Polym. Sci.*, 49000, 2020.
4. Kharisov B.I., Dias H.R., and Kharissova O.V., Nanotechnology-Based Remediation of Petroleum Impurities from Water, *J. Pet. Sci. Eng.*, **122**, 705-718, 2014.
5. Lee C.H., Tiwari B., Zhang D., and Yap Y.K., Water Purification: Oil–Water Separation by Nanotechnology and Environmental Concerns, *Environ. Sci. Nano*, **4**, 514-525, 2017.
6. Reynolds J.G., Coronado P.R., and Hrubesh L.W., Hydrophobic Aerogels for Oil-Spill Cleanup? Intrinsic Absorbing Properties, *Energy Sources*, **23**, 831-843, 2001.
7. Karami D., A Review of Aerogel Applications in Adsorption and Catalysis, *J. Petrol. Sci. Technol. (Persian)*, **8**, 3-15, 2018.
8. Zheng Q., Cai Z., and Gong S., Green Synthesis of Polyvinyl Alcohol (PVA)–Cellulose Nanofibril (CNF) Hybrid Aerogels and Their Use as Superabsorbents, *J. Mater. Chem. A*, **2**, 3110-3118, 2014.
9. Adibi M., Farkhani D., Mehdizadeh A., and Farahi S.M., Qualitative Performance Evaluation of Tri-Block SBS and SEBS Copolymers in Removal of Oil Spill, *Petroleum Res. (Persian)*, **20**, 38-52, 2011.
10. Yahyavi M., Khazaeeian A., and Mashkour M., Studying the Properties of Polyvinyl Alcohol/Cellulose Nanofiber/Hydroxyapatite Hybrid Nanocomposite. *Iran. J. Polym. Sci. Technol. (Persian)*, **28**, 99-91, 2015.
11. Fouad R.R., Aljohani H.A., and Shoueir K.R., Biocompatible Poly(vinyl alcohol) Nanoparticle-Based Binary Blends for Oil Spill Control, *Mar. Pollut. Bull.*, **112**, 46-52, 2016.
12. Zhou L. and Xu Z., Ultralight, Highly Compressible, Hydrophobic and Anisotropic Lamellar Carbon Aerogels from Graphene/Polyvinyl Alcohol/Cellulose Nanofiber Aerogel as Oil Removing Absorbents, *J. Hazard. Mater.*, **388**, 121804, 2020.
13. Xu Z., Jiang X., Zhou H., and Li J., Preparation of Magnetic Hydrophobic Polyvinyl Alcohol (PVA)–Cellulose Nanofiber (CNF) Aerogels as Effective Oil Absorbents, *Cellulose*, **25**, 1217-1227, 2018.
14. Kausar A., Polyacrylonitrile-Based Nanocomposite Fibers: A Review of Current Developments, *J. Plast. Film Sheeting*, **35**, 295-316, 2019.
15. Liang B., Zhan W., Qi G., Lin S., Nan Q., Liu Y., Cao B., and Pan K., High Performance Graphene Oxide/Polyacrylonitrile Composite Pervaporation Membranes for Desalination Applications, *J. Mater. Chem.*, **3**, 5140-5147, 2015.
16. Wen Z., Wang S., Bao Z., Shi S., and Hou W., Preparation and Oil Adsorption Performance of Polyacrylonitrile Fiber Oil Adsorption Material, *Water Air Soil Pollut.*, **231**, 1-13, 2020.
17. Peng Y., Guo F., Wen Q., Yang F., and Guo Z., A Novel Polyacrylonitrile Membrane with a High Flux for Emulsified Oil/Water Separation, *Sep. Purif. Technol.*, **31**, 184, 72-8, 2017.
18. Koh H.W., Le D.K., Ng G.N., Zhang X., Phan-Thien N., Kureemun U., and Duong H.M., Advanced Recycled Polyethylene Terephthalate Aerogels from Plastic Waste for Acoustic and Thermal Insulation Applications, *Gels*, **43**, 2018.
19. ASTM F726-12, Standard Test Method for Sorbent Performance of Adsorbents, ASTM International, West Conshohocken, PA, 2012.
20. Ren Y., Tian T., Jiang L., Liu X., and Han Z., Polyvinyl Alcohol Reinforced Flame-Retardant Polyacrylonitrile Composite Fiber Prepared by Boric Acid Cross-linking and Phosphorylation, *Materials*, **11**, 2391, 2018.
21. Han Z., Jin J., Wang Y., Zhang Z., Gu J., Ou M., and Xu X., Encapsulating TiO₂ into Polyvinyl Alcohol Coated Polyacrylonitrile Composite Beads for the Effective Removal of Methylene Blue, *J. Braz. Chem. Soc.*, **30**, 211-223, 2019.
22. Kizildag N., Ucar N., Karacan I., Onen A., and Demirsoy N., The Effect of the Dissolution Process and the Polyaniline Content on the Properties of Polyacrylonitrile–Polyaniline Composite Nanoweb, *J. Ind. Text.*, **45**, 1548-1570, 2016.
23. Thommes M., Physical Adsorption Characterization of Nanoporous Materials, *Chem. Ing. Tech.*, **82**, 1059-1073, 2010.
24. Sangwichien C., Aranovich G., and Donohue M., Density Functional Theory Predictions of Adsorption Isotherms with Hysteresis Loops, *Colloids Surf. A: Physicochem. Eng. Asp.*, **206**, 313-320, 2002.
25. Polyvinyl Alcohol PVA 217 PVOH Flakes Wanwei 1788 088-20, <https://www.alibaba.com/product-detail/PVA-Polyvinyl-Alcohol>, Available in September 2021.